

Беларуская

КРЫНІЦА

Палітычная, Грамадзяная і Літэратурная Газета.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі:
ВІЛЬНЯ, Завальная вул. 1-1. (Wilno, ul. Zawalna 1-1).
Рэдакцыя адчынена ад 9 гадз. ран. да 4 гадз. веч.

Цэны абвестак паводле ўмовы.

„Бел. КРЫНІЦА“ каштуе на год—4 зл., на паўгода —
2 зл., на 3 месяцы — 1 зл. Заграніцу ўдвая даражэй.
ГАЗЕТА ВЫХОДЗІТЬ РАЗ У ТЫДЗЕНЬ.

Рыхтуймася да выбараў у самаўрады!

Ніякая нармальная дзяржава ня можа праз свой цэнтральны дзяржаўны ўрад споўніць усе свае абавязкі адносна грамадзян і заспакойць усе іх патрэбы. Там, дзе гэтка непасільная абавязкі дзяржава бярэ на сябе, з вольных грамадзян робяцца звычайныя нявольнікі і з самымі звычайнымі іх патрэбамі і правамі там сусім ня лічацца. Але так робіць дзяржава, кэжам, ненармальная, дзяржава, дзе пануе дыктатура якой адной клясы ці партыі і паношыцца звычайны тэрор. Тыповым узорам такой дзяржавы зьяўляецца СССР.

У нармальна-жа дзяржавы, дзе грамадзка-палітычнае жыццё прынамсі больш-менш ёсць вольным і згодным з правамі прыроды, цэлы рад спраў, пераважна мейсцовага гаспадарча-грамадзкага характару, паручаецца самым грамадзянам, самым мейсцовым грамадзкім арганізацыям, як напр. гмінам, а так-жа падобным арганізацыям акругоў большых. Такія арганізацыі звычайна называюцца самаўрадамі.

Значэнне самаўрадаў для кожнага асяродка, дзе яны дзеяць, сапраўды вялікае. Мейсцовыя справы, калі аб іх рупіцца цэнтральны ўрад, звычайна дорага абходзяцца і да таго дрэнна спаўняюцца, як мала цэнтру знаныя. Іншая-ж рэч, калі каля сваіх найпатрабнейшых спраў ходзяць самі-ж заінтэрасаваныя грамадзяне. Дзеля гэтага такія справы, як дарогі, касы, мейсцовыя падаткі, шпіталі, аграмаціныя пункты, школы і ім падобныя, звычайна дзяржава даручае весці мейсцовым самаўрадам. Самаўрад такім чынам — гэта свайго роду больш-менш самастойная грамадзка-эканамічная мейсцовая адзінка — трэба аднак ведаць, што карысць з самаўрадаў бывае настолькі, насколькі да кіравання і вядзення самаўрадавых спраў ёсць у якім грамадзянстве адпаведна прыгатаваныя і сьведомыя сваіх самаўрадавых мэтай людзі і насколькі самаўрад, які мае сапраўды адпаведнае да сваіх мейсцовых спраў права і ўрэшце насколькі ён ёсць сапраўдным самаўрадам, а не палітычнай экспозытурай цэнтральнага дзяржаўнага ўрада.

Для беларуска-літоўскіх зямель у Польшчы быў выданы самаўрадавы закон Урадам Усходніх Зямель у 1919 г. Закон гэты быў, трэба прызнаць, не бліжэй, даваў ён значную магчымасць грамадзкай працы мейсцовым самаўрадавым арганізацыям. Але затым, што ён быў не бліжэй для нас, дык цэнтральныя ўлады не давалі магчымасці праводзіць яго ў жыццё. Так напр. паводле гэтага закону гмінным войтам мог быць чалавек выбраны мейсцовым насельніцтвам, але калі гэты войт быў выбраны фактычна, дык паведаваў стара-ста мог яго не прызнаваць і пераважна не прызнаваў сапраўды, а на яго мейсца назначаў свайго войта, часта нават не мейсцовага чалавека, а прыбытага якога.

Ясная рэч, што гэты „самаўрад“, якога фактычным гаспадаром і кіраўніком зьяўляецца адміністрацыйна-паліцыйны орган цэнтральнай дзяржаўнай улады, фактычна самаўрадам ня ёсць і бадай нічога супольнага з праўдзівым самаўрадам ня мае.

У сёлетнім годзе Польскі Сойм выдаў самаўрадавы закон новы. Гэты закон, каб шмат аб ім не гаварыць, скроены і абдуманы так, што мала ён рупіцца аб сапраўдных інтарэсах мейсцовага, асабліва няпольскага насельніцтва і што папасці на аснове гэтага закону напр. у гмінны самаўрад беларусу, літвіну ці ўкраінцу ня так-то лёгка, а часта і сусім немагчыма.

Вось-жа паводле гэтага закону ў хуткім часе на нашых землях маюць адбыцца выбары ў самаўрады. Ня гледзячы на ўсе труднасці, якія для нас з гэнымі выбарамі звязаны, ад выбараў мы ўхіляцца не павінны, а павінны да іх ужо рыхтавацца. Якія будуць вынікі з нашых у гэтым кірунку захадаў і старанняў — нас мала тымчасам цікавіць. Для нас важна правесці належна выбарную кампанію і асягнуць прынамсі тое, што можна. Ад самаўрадаў выбіраюцца на падставе новага закону мала чаго мы можам спадзявацца. Лёс наш ад нас самых залежа, дык трэба вучыцца барацьбіць і здабываць яго. Кожны грамадзкі выбары — гэта для нас генэральная проба і падгатоўка да самастойнага грамадзкага жыцця, а знача — рыхтуймася да выбараў у самаўрады!

Пякучая канешнасьць.

Хто сочыць за нашым сучасным царкоўным жыццём і раўнае яго з мінуўшчынай, таму кідаецца ў вочы, што мы, праваслаўныя беларусы, замала цікавімся нашым царкоўным мінулым і таму ня можам скарыстацца з досведу нашай гісторыі. Мы не-як затраўлены брахнёй некаторых расейскіх царкоўных гісторыкаў (як напр. пратаерей Зноскі), мы як-бы адурманены палітыкай расейскіх духоўнікаў, якія стараюцца нам умо-віць, што наша багатая царкоўная мінуўшчына — гэта нешта расейскае (западно-руское), нешта суцэльнае з маскоўскаю Царквой.

Гісторыя якраз гэтаму пярэчыць. Лучыла нас з расейцамі толькі супольнасьць праваслаўнае веры. Наша беларуска-украінская Царква, з сваімі кіеўскімі мітрапалітамі ды эпархіяльнымі епіскапамі, была залежна ад канстантынопальскага патрыярха і то ў ду-жа малой меры, а у сваім ўнутраным жыцці разьвівалася самастойна.

Дзякуючы гэтаму, беларусы і ўкраінцы патрапілі зьберагчы ня толькі сваю веру і народнасьць ад націску з боку польска-като-ліцкага, але так-жа не даліся і абмасковіцца.

Царква наша праз 696 гадоў (990—1686) свае самастойнасьці пакінула ў гісторыі шмат сьветлых бачын народнага разьвіцця нашае культуры. І паміма таго, што са злучэньнем беларуска-літоўска-украінскіх зямель з Польшчай, польскі ўрад незаўсёды быў прыхіль-ным праваслаўю, паміма націску і зьдзеку з боку польскасці, уніі і р.-като-ліцтва, паміма ўтраты беларускіх паноў а часам на т і епіс-капаў (пашоўшых на унію), — Царква шы-рыла рэлігійную і народную прасьвету, мела свае школы (як кіеўская акадэмія, брацкія школы: віленская, луцкая, львоўская, астрож-ская і др.), а так-жа мела свае друкарні.

Прычын сілы нашае Царквы трэба шу-каць у тым, што ў жыцці царкоўным, на саборах і ўсюды дзе трэба было барацьбіць праваслаўя, побач з духавенствам выступала і сьвецкае грамадзянства, зарганізаванае ў царкоўныя брацтвы. І гэтак было аж пакуль расейскасць ня зніштожыла нашае царкоў-нае самабытнасьці.

Кажучы аб брацтвах, ня можна ня пры-гадаць ролі нашага Беларускага Віленскага Праваслаўнага Брацтва сьв. Духа.

Брацтва гэта было заснована дзесь ў 1584—85 годзе пад назовам Брацтва сьв. Тройцы і мясцілася ў Вільні пры манасты-ры сьв. Тройцы. На сваё існаваньне даста-ля яно багаслаўства ад кіеўскага мітрапа-

літа Анісіма (Дзевачкі) і прывілей польскага караля Сьцяпана Баторага. Мэтаю брацтва было падтрыманьне праваслаўя і сваёй народ-насьці праз пашырэнне прасьветы; таму ў 1588 годзе залажыла яно сваю друкарню ды школу. Брацтва гэта сапраўды было хрысь-ціянскім хаўрусам, бо, як бачым з тагочасна-га рэстру, побач з духавенствам, як мітра-паліт, епіскапы і сьвяшчэньнікі, бачым вілен-скіх мяшчан: шаўцоў, краўцоў, гарбароў, а пры іх — і нашых магнатаў, як князі Багдан Сапега, Александр Палубінскі, Агінскі, Астро-скі, Тышкевічы, Волковічanka (братчыкамі былі і жанчыны) і інш. У 1588 г. канстанты-нопальскі патрыярх Ярэма II, будучы ў Віль-ні, зацьвердзіў устаў (чын) брацтва, а апра-ча таго выдаў грамату, у якой загадываў брацтву мець школу, дзе вучылі-б мовы грэц-кае, лацінскае і беларускае, а так-жа друкар-ню для друку літургічных кніг. Апрача таго прызнаў брацтву права стаўрапігіі, г. зн. залеж-насьці не ад мітрапаліта, а ад патрыярха.

У 1589 г. брацтва было пацьверджана польскім каралём Жыгімонтам III. У гэтым годзе лік брацтва вельмі павялічыўся, бо як піша Тодар Скумін, у брацтва ўступіў архі-епіскап полацкі і многія сэнатары.

На саборы ў Берасьці дазволена брац-тву збудаваць царкву ў імя сьв. Духа, апра-ча таго брацтву на вечныя часы быў адда-ны ў царкве сьв. Тройцы аўтар Срэцення Госпадавага. Найвялікшую дзейнасьць разь-віло брацтва ў часох уніі, выступаючы ў ва-бароне праваслаўя. У тым часе брацтва стра-ціла царкву сьв. Тройцы, а памясьцілася пры царкве сьв. Духа, адсюль і прыняло назоў Брацтва сьв. Духа. І цікаўна, што брацтва гэта з прычын палітычных было зніштожана расейскаю царквою. ці лепш — пецябурскім сынодам. І калі наша Царква была гэтым сы-нодам паняволена, тады брацтву аднялі ўсе манастыры і маемасьць.

Гэтак па больш як 200-годнім існавань-ні наша слаўнае брацтва перастала жыць.

У 1865 годзе Мураўёў узнавіў дзей-насьць брацтва, але мэтай яго была не аба-рона праваслаўя, а расейшчаньне беларусоў. Пазьней брацтва гэта сталася звычайнай чор-насоценнай арганізацыяй і таму дзейнасьць яго для беларусоў ня мае значэньня.

Пераходзячы да Царквы расейскае, якая ў 1448 годзе аддзялілася ад кіеўскай мітра-поліі, трэба ўспомніць, што там панава-ла страшэнная цемра. Здаралася, што духа-венства чытаць ня ўмела. Школ ня было ні-якіх. Народ ня знаў праўды веры. Калі маск. патрыярх Нікан мусіў папраўляць царкоўныя кнігі, то не знайшоў сярод расейцаў знаю-чых грэцкую мову і мусіў прасіць ў Кіеве, каб прыслалі адтуль вучоных. І паехалі ў Маску ўкраінцы Сатаноўскі, Славінецкі ды бе-ларус Сытняновіч Полацкі, якія памаглі ра-сейцам паправіць кнігі і пераклалі з грэц-кае мовы шмат твораў сьв. Айцоў.

Далей, добра сабе прыгадаць, што ад цара Пётры Вял. 130 гадоў у расейскай Цар-кве панавала не праваслаўнае вучэньне, але пратэстанскае. Дзякуючы гэтакай палітыцы народы: расейскі, беларускі ды украінскі усё болей трацілі веру і пашану для Царквы. І калі прыйшоў бальшавізм, Царква ня толь-кі ня мела сілы даць яму адпор, але і сама развалілася на 6 незалежных ад сябе Цэр-кваў.

Трагедыя нашай Царквы ў тым, што ёю ўпраўляюць людзі таго духу, якія згубілі ра-сейскую Царкву. І цікава, што калі ў Польшчы тварылася аўтокефалія, дык тагочасны польскі эндэцкі ўрад Грабскага і паручыў нашу царкву расейцам, ведаючы, што гэтыя, ў сваёй ненавісьці да беларусоў і украінцаў, хутэй згодзяцца згубіць Царкву, чым да-

Жыццё пераможа!

У № 34 „Б. Крыніцы“ с. г., у артыкуле п. н. «Нябывалы пыход супроць беларускае мовы», пазнаёміліся чытачы з пастановай Савету Народных Камісараў Савецкай Беларусі з дн. 28.VIII.33, ськіраванай на зьнішчэньне беларускай мовы, — гэтай найцаньнейшай прыкметы і ўласьцівасьці беларускага народу. Пасьля гэтай пастановы і той з Беларусоў, хто дасюль яшчэ ласкавым вокам спяглядаў на бальшавіцкія „дабрадзеіствы“ для Беларусоў, хто меў яшчэ якіяколеды ілюзіі, што бальшавікі ў Савецкай Беларусі твораць сапраўды беларускі дом, — гэтых ілюзіяў пазбудзецца: паўстануць у ім глыбейшыя рэфлексіі аб патрэбе рэформы сваіх дасюльшніх поглядаў на савецкія будаўніцтва беларускае культуры.

пусьціць мовы гэтых народаў у багаслужэньні і гэтакім чынам праваслаўных ськіраваць у каталіцтва. І расейцы ўзяліся дружна за работу. Як дэгэтуль, то народ у каталіцтва ня вельмі йдзе, але затое цэлымі масамі прэца ў бязбожнікі, камуністы, сэкцыяры і г.п., цэрквы пустуюць, па сёлах забойствы, п'янства, распуста, словам — сьляды расейскага пастырскага служэньня. Мітраполія грабіць падаткамі сьвяшчэнікаў, а тыя — народ.

Знаходзячыся ў такім палажэньні, мы, праваслаўныя беларусы, ня можам маўчаць. Патрэбныя якнайхутчэйшыя чыны. Папярковымі рэзалюцыямі тутакі нічога ня зробім. Адзіны ратунак — гэта саборнасьць. Трэба вярнуцца да прыкладаў, якія пакінулі нам нашы дзяды і згрупавацца пад сьцягам брацтва.

Таму мусім вытужыць усе сілы, каб узноў узнавіць дзейнасьць — 139 гадоў таму зьнішчанага расейцамі — брацтва сьв. Духа. Мусім так-жа дабівацца і таго, каб брацтву гэтаму была вернана ягоная маемасьць: манастыр сьв. Духа. Думаю, што ўрад польскі ўзнаўленьню гэтага брацтва перашкаджаць ня будзе, бо правы таго-ж брацтва былі пацьверджаны ўсімі польскімі каралямі, ад Сьцяпана Баторага пачаўшы.

Іван Мірановіч.

„Беларуская Крыніца“ ад самага пачатку, ад паўстаньня Савецкай Беларусі, углядалася крытычна на ўсякую ў ёй беларускую работу.

І ня мылялася. Часовае ўступства бальшавікоў на карысьць беларускага народу ў Савецкай Беларусі (які парадокс!) — з увагі на тагочасныя ягоныя нацыянальныя сілы і патрэбы лічыцца з імі — гэта ня доказ бальшавіцкага дабрадзеіства. Гэтае ўступства для Беларусоў было роблена бальшавікамі — з аднаго боку дзеля таго, што яны былі тады агулам слабымі і дзеля ўзмацаваньня сябе знутра мусілі рахавацца з нацыянальнымі сіламі кожнага (ня толькі беларускага) народу, уваходзячага ў склад бальшавіцкае дзяржавы, — з другога-ж боку ўступства гэтае было выклікана інтарэсамі бальшавіцкае загранічнае палітыкі, інтарэсамі здабыцьця спагаднасьці і прыхільнасьці для бальшавікоў у тых нацыянальных меншасьцяў, якія ў выніку сусветнай вайны і палітычнага перавароту апынуліся ў межах дзяржаў капіталістычных. Адным словам уступства бальшавікоў для Беларусоў (а так-жа для іншых народаў) было выклікана патрэбамі ўнутранае і загранічнае тагочаснае бальшавіцкае палітыкі.

Апошнімі гадамі бальшавікі ў адносінах да Беларусоў Савецкай Беларусі (і да іншых народаў) зьмянілі свой палітычны курс у кірунку расучага, радыкальнага нішчэньня беларускіх і іншых нерасейскіх сілаў. Курс гэты зьяўляецца доказам унутранага ўзмацаваньня бальшавікоў і самаабароны іхнай перад нацыянальнымі сіламі беларускага народу, якія сталі на перашкодзе маскоўскаму бальшавіцкаму цэнтру. Зразумелым пасьля гэтага зьяўляецца новы бальшавіцкі процібеларускі курс, які зазначыўся многімі арыштамі беларускіх навуковых і наагул культурных працаўнікоў, пазбаўленьнем іх пасадаў і ссылкай то на Салюкі, то „в отдалённых местах России“, пагромам беларускіх культурных устаноў і агулам паходам процібеларускім пад відам барацьбы з г. зв. нацдэмаўшчынай.

Гэты курс, з пункту гледжаньня бальшавіцкай тэорыі, ёсьць правільным. Бальшавізм ёсьць інтэрнацыянальным, але ў сэнсе эканамічных постулатаў: ён імкнецца злучыць людзей усіх нацыянальнасьцяў, прадусім людзей незадаволеных з эканамічнага пала-

жэньня — работнікаў-пролетарыяту ўсяго сьвету — пад сьцяг барацьбы з эканамічным уціскам і панявольнем з боку буржуазным дзяржаў; ён хоча злучыць людзей эканамічным інтарэсам — імкненьнем да паправы людзям матэрыяльнага палажэньня. Усякія-ж нацыянальныя праявы жыцця народаў, пачуцьці патрыятызму, інтарэсы кожнага народу ў пабудове сваёй нацыянальнай культуры, культываваньне індывідуальных уласьцівасьцяў кожнага народу, — мовы, звычэй, гісторыі, традыцыяў, адным словам ўсё, што было і ёсьць вытварам жыцця данага народу, як зборнай індывідуальнасьці, — гэтыя ўсе рэчы з бальшавіцкага пункту гледжаньня зьяўляюцца „буржуазнай выдумкай“, „асновамі капіталістычнага ладу“, гэтыя рэчы — падобна як і рэлігія — для бальшавікоў ёсьць „опіумам“ і „непатрэбшчынай“, „ня маюць жаднай істотнай вартасьці“, наадварот, з гэтымі рэчамі трэба — паводле бальшавіцкай думкі — васьці расучую барацьбу, як з умовамі капіталістычнага ладу.

Адным словам бальшавіцкая інтэрнацыянальная тэорыя ёсьць інтэрнацыянальнай дзеля свайго імкненьня да зьяднаньня людзей на грунце барацьбы — асабліва панятай — з эканамічным вызыскам, а ня ёсьць інтэрнацыянальнай у разуменьні імкненьня да заспакаеньня патрэбаў усіх народаў, выплываючых з індывідуальных уласьцівасьцяў гэтых народаў.

І зразумелай ёсьць рэчай, што на колькі гэтая бальшавіцкая інтэрнацыянальная тэорыя знаходзіць сабе прыхільнікаў сярод людзей розных народаў іменна дзякуючы сваім эканамічным постулатам (хоць і тут засьцярогай!), то на гэтулькі іх іменна адпіхае ад сябе сваёю варожасьцю да праяваў, індывідуальных уласьцівасьцяў, а так-жа ірацыянальных элемэнтаў жыцця кожнага народу.

Калі першы бальшавіцкі курс адносна Беларусоў быў пэўным адступленьнем і ўкланам ад бальшавіцкай тэорыі дзеля ўзгадненьня яе з жыццём, — з жыццём беларускага народу — з прычыны намі вышэй паданых, — дык цяперашні новы курс зьяўляецца доказам адыходу ад жыцця беларускага народу, ёсьць курсам выпраставаньня лініі, — і ўзгадненьня нацыянальнай бальша-

N. N.

Мужыцкая арытмэтыка.

(Абразок з царскіх часоў).

(Працяг, гл. „Бел. Крыніца“ № 31).

Дык ці ня столькі-ж, кажу, зарабіў і той на лямпах, як гэны пры малатарні, — скончыў дзед. Усе сьмяяліся.

— Лямпа — рэч тандэтная, казалі другія, затарахціш возам — наробиш шкла. — І панясла яго ліхая гадзіна на такі заробатак!

— Пойдзеш і на гэткі заробак, — сказаў хмурны, у залапатаным каптане, Ясюк Тадоркаў, — калі ў хаце можа і хлеба кавалачка няма.

Пагаварыўшы аб лямпах і іншым, людзі прыціхлі, а Антон, ўзяўшы кніжку, пачаў чытаць далей.

„Вось якая справа! — зьдзівіўся пан Лісоўскі і пачаў слухаць яшчэ шчырэ: „У помешніка было, — чытаў Антон, — в одном куске 857 десятин земли, в другом на 130 десятин больше, чем в первом, а в третьем на 150 десятин больше, чем во втором. Сколько десятин земли было у помещика?“

Прачытаўшы задачу, Антон распачаў тлумачыць яе пасвоему:

— У вадным куску, кажа, было аж 857 дзесяцін, а ў другім на 130 балей, а ў трэцім і таго балей... А потым яшчэ і пытаецца, — тут Антон падняў ўверх палец і прыжмурыў вока, — колькі-ж гэта тае зямлі было ў пана?

— Больш, мусіць, было ў яго аднаго, чым ува ўсім нашым „областве!“ — кажа адзін з грамады. — Каб на ўсіх нас хоць адзін той кавалачак, дык і то было-бы і нам і дзяцём нашым!...

— Вось «кавалачкі!» — міргнуўшы вокам, сказаў Язэп, — гэта ня ты — што ў цябе, ці ў мяне: з такімі кавалкамі „можна і гаспадарыць. Эх, каб яму ў вадну руку — з морг, ў другую — поўмарга, а ў трэцюю — і зусім дай Божа — вось бы тады няхай ён пага-

спадарыў! Папробаваў-бы як хораша лямпы вазіць!

— А цікава-б ведаць, колькі прыйшлося-б на гаспадара, калі-б тую зямлю падзяліць між нашымі сялянамі? — узноў прагаварыў хмурны Ясюк.

Далей пан Лісоўскі ўжо ня мог цярапец. Выйшаўшы з-за садку, ён пачаў дацінаць людзям.

— Нашто гэта малоць так языком?... Кніжка-ж гэта надрукована зусім ня дзеля таго, каб брахаць; па ёй патрэбна вучыцца арытмэтыкі, а вы — чорт ведае што выдумліваеце! Калі гэтак чытаць, дык ужо ляпей зусім і не чапаць яе!

— Гэта мы, пане Сымоне, чытаемо так сабе, з нуды, — апраўдываліся людзі, — каб толькі час правесці.

— Ці не ляпей было-б з нуды ўзяць і вылічыць, колькі выйдзе ў кожнай задачы, — навучаў пан Сымон, — на тое-ж яна і ёсьць — арытмэтыка.

Папярэднія мужчыны сядзелі, апусьціўшы голавы, і паказвалі, што яны нібы — то ўважна ўслухоўваюцца Лісоўскага. А на задзе Язэп, міргнуўшы брыўмі сваім суседзям, ціха гутарыў:

— Гэта, выходзіць, такая арытмэтыка, — паны звозяць збожжа з поля, а мужыку няма з чаго вазіць, дык турбуй галаву — колькі гэта ўсёй зямлі ў пана.

Некалькі душ пырснула з сьмеху, але трымаліся, каб не зарагатаць голасна.

— Бачыце, — казаў Лісоўскі, пачуўшы сьмех, — рагочаце, дый ня ведаеце чаго. А я ведаю, што ніводзін з вас не давядзе да толку задачу!

— Гдзе ўжо нам! — казалі пярэднія, — мы людзі малаграматыя, а то і зусім няграматыя, цёмныя: дзе нам палічыць гэтую моц!

А Язэп далей разважаў з сваймі суседзямі: — Скажам так: У цябе, Мікіта, колькі зямлі? — чверць участка? Ну і ў мяне каля таго. Вось зыйшліся мы й гаспадарым: а давай будзем лічыць панскую зямлю, калі сваёй ня-

машака. Ты скажаш: столькі ў пана зямлі! А я скажу: не, столькі! Ты скажаш: брэшаш, сабачы сын, бо столькі, а я: не, ты брэшаш! Потым мяне ты цап за грыву, а я, ня доўга чакаючы, табе ў вуха — і пашла арытмэтыка!... А вось Ясюк ідзе дый пытаецца: вы, мае, чаго гэта яны б'юцца — ці не за бацькаўшчыну часам?...

Усе рагаталі ўжо ня стрымліваючыся. Пана Лісоўскага пачынала агортаць злосьць.

Мелеце вы такое, што зусім яно й ня йдзе да гэтага. Я-ж вам кажу, — змагаўся ён растлумачыць, — што ў задачніку пішуць пра каго-небудзь так, абы было толькі што лічыць.

— Тое самае і мы гаворым, — перабіў яго Язэп. — Калі ў хаце чорт мае што лічыць, дык давайце...

— Цьфу! — плюнуў з сэрцам Лісоўскі, — ты яму-тату, а ён табе — кату! Давай сюды кніжку! — закрычэў ён да Антона і чуць ня сілаю вырваў яе з яго рук. — Вам кніжкі чытаць?... вам толькі хвасты валам закручываць! Вось ваша кніжка! — Лісоўскі Сымон павярнуўся і хутка пайшоў. Усе рагаталі.

— Ведаеце, пане Сымоне! — крыкнуў Язэп на ўздагон манапольшчыку, — каб нам давалося дзяліць вашы 90 дзесяцінак, дык можа такі падзялілі-б і па сваёй, па мужыцкай, арытмэтыцы.

— А пэўне бы і падзялілі! — падхапіў Яська.

Лісоўскі разам спыніўся, быццам яго хто схпіў за палу, павярнуўся, хацеў штосьці сказаць. Потым плюнуў і барджэй пайшоў да сваёй манаполькі.

— Бачыш, як закруціў носам! Відаць ня вельмі да смаку прыйшлася яму мужыцкая арытмэтыка! — гутарылі, рагочучы, сяляне.

— І скузь прынясла яго нячыстая сіла! — казалі іншыя. — Гдзе-бы ня зыйшлося пару чалавек, паглянеш, аж ён ужо й тырчыць між імі. Наглай на яго няма!...

Ня даў навет і начытацца. А шкада: пацешная была кніжка.

К а н е ц.

віцкай палітыкі адносна Беларусаў з тэарэтычнымі постулатамі бальшавіцкае навукі.

Але курс курсам, а жыццё жыццём. Апошняя бальшавіцкая пастанова аб рэформе беларускага правапісу — пастанова, назваць можна, зьдзеку над беларускім народам, — ёсьць рэформай, якая мае на мэце — супроць цвёрджаньня віцэстаршыні Беларускай Акадэміі Навук Г. Домбаля (паляка!) — не ачысьціць беларускую мову ад скажэньняў, уведзеных беларускімі нацыянал-дэмакратамі, але ачысьціць ад скажэньняў бальшавіцкую інтэрнацыянальную тэорыю ад тых ухілаў, якія былі дакананы дзеля тых ці іншых палітычных інтарэсаў, — гэная пастанова ёсьць адным з многіх праяваў барацьбы бальшавіцкай навукі з жыццём беларускага народу, з ягонай індывідуальнасьцю.

Верым аднак моцна, што жыццё мацней усяго, што бальшавіком ня ўдасца нагнуць жыцця беларускага народу да вымогаў сваёй навукі, што жыццё пройдзе міма іх штучных тэарэтычных вымогаў!

Жыццё пераможа!

Я—іч.

3 беларускага жыцця.

З выдавецкай нівы. Выйшлі з друку:

„Саманомач“ — беларуская коопэратыўна-гаспадарчая часопісь, м-ц кастрычнік 1933 г. Адрэс рэдакцыі: Вільня, Полацкая 4-10.

„Сбрысьціянская Думка“ — беларуская каталіцкая часопісь, м-ц кастрычнік 1933 г. Адрэс рэдакцыі зьменены: Вільня, Завальная 1—1.

Беларускі касцельны хор ужо ўфармаваўся і адбывае свае пробы ў памешканьні Інстытуту (Завальная 1—1). Часам на пробы хору тымчасам вызначана субота а гадз. 5-ай. На назначаны час і месца павінны прыходзіць усе, хто мае ахвоту прыняць удзел у беларускім касцельным хоры.

БЕЛАРУС. АДРЫУНЫ КАЛЕНДАР
ужо выйшаў з друку і хутка наступе ў прадажу на 60 грошаў за экзэмпляр!
Кожны беларус купляе календар беларускі!

Як живуць сяляне ў Незалежнай Літве.

(„Vilniaus Rytas“ №№ 74—77).

Ведаць, як живуць нашы блізкія суседзі, дужа для нас карысна, асабліва, калі ў гэтым жыцці шмат чаго ёсьць павучаючага, дадатнага. Жыццё літоўскіх сялян у Нез. Літве сапраўды мае шмат чаго, што нам ведаць трэба канешна. Пад успомненым у загалоўку назовам, Віленская літоўская газета „Vilniaus Rytas“ падае цэлы рад артыкулаў, асьвячаючых сучаснае жыццё літоўскіх сялян у сваёй незалежнай бацькаўшчыне, які мы ніжэй пам'яшчаем ў перакладзе бадай даслоўна.

— „Сучасная Нез. Літва займае 55,658 кв. кіл., гэта ёсьць: 0,6 проц. зямель Эўропы. Значна, спасярод дзяржаў Эўропы Нез. Літва прасторам сваёй тэрыторыі займае 22-е месца. Даўжыня граніц Літ. дзяржавы 1,252 км. з якіх 91 кіл. — гэта пабярэжжа Балтыцкага мора, гдзе Літва мае выхад на шырокі сьвет праз прыстань Клайпэду. У Эўропе ёсьць 14 дзяржаў, як напр.: Данія, Швайцарыя, Галандыя, Бэльгія і інш., якія сваёй тэрыторыяй меншыя за сучасную Літву.

У Нез. Літве жыве да 3 мільёнаў жыхароў; на адзін квадратны кілёметр прыпадае 40 асоб. 76,7 прац. насельніцтва жыве ў сёлах і займаецца земляробствам. З усей плошчы зямлі, якой там ёсьць 5565,6 тысячаў гектараў. 49,6 проц. — зямля аромая і сады, 23,5 проц. — лугі і пасьвішчы, 15,9 проц. лясны і 9,2 проц. — усё іншае. Такім чынам, як бачым, Нез. Літва зьяўляецца чыста сялянскай краінай. Промысел і гандаль разьвіваецца там ня надта, бо ня спрыяюць гэтаму натуральныя варункі; няма жалеза, вугля, солі і інш. Як сялянская краіна, Літва бадай усё патрэбнае фабрычнае здабывае з зямельнай гаспадаркі, якой прадукты вязе за граніцу і там прадае, а за вывучаныя грошы купляе патрэбныя рэчы фабрычнага промыслу. Але, каб гандлёвы білянс быў актыўны (каб было на больш прадава, як куплена), трэба шмат і добрых вырабляць зямельных прадуктаў, бо йнакш чужыя краіны купляць іх ня будуць. Ды мала гэтага: сялянскія прадукты, як вывозны тавар, мусяць быць так добрыя, каб маглі конкураваць і касавальны падобныя тавары іншых краёў, а так жа заваяваць рынак напр. у Англіі, Нямеччыне і г. д. Значна, тыя краіны, каторыя купляюць і плацяць грошы, купляюць толькі тыя пра-

3 Польшчы.

Весткі якія падае польская прэса. Польскія газэты пішуць аб роспуску сучаснага Сейму і дагадваюцца, што новыя выбары ў Сейм адбудуцца вясной 1934 г.

Тыя-ж газэты падаюць, што ў хуткім часе мае быць і зьмена ўраду. Мін. Бэк мае быць прэм'ерам, а палкоўнік Прыстар — віцэ-прэм'ерам ураду.

Сейм і Сэнат мае быць скліканы на бюджэтную сэсію ў канцы гэтага м-ца і ўзноў распущаны на 30 дзён.

Бэ-бэкі ўсё валкуць праект новай канстытуцыі. Дасюлешні праект віцэ-маршалка Сейму Цара ўжо надае і бэбэкам, дык цяпер прыдумываюць яшчэ іншы праект аснаўнога закону дзяржавы.

Бальшавікі прыедуць у Варшаву ў го-сьці аж на 70 аэраплянах. У Варшаве гатовяцца спаткаць гасьцей. — Вось дык дружба завялася...

Прэм'ер Енджэвіч дамагаецца ад сыноду Праваслаўнай Цэрквы ў Польшчы назначэньня асобнага епіскапа для Валыні, бо дагэтуль, як ведама, гэты пасада займаў Варшаўскі мітрапаліт. Асоба новага епіскапа йшчэ няведама.

3 краю.

Як было сапраўды? Адзін з учасьнікаў IV Унійнай Конфэрэнцыі ў Пінску паведамае нас, што а. рэктар А. Дуброўскі на гэнай конфэрэнцыі не агітаваў за ўжываньне ў нарадах выключна мовы польскай (гл. „Бел. Крыніца“ № 35), а „выразіў толькі пажаданьне, каб чытаньня рэфэраты былі даступны і для тых учасьнікаў конфэрэнцыі, каторыя ня знаюць мовы рэфэрэнта“.

Тымчасам украінская „Нива“ (№ 9 сёл. г. бачына 338) піша даслоўна: „...Да дэфэкту конфэрэнцыі належа выступ на конфэрэнцыі а. Дуброўскага Т. І., паддзякаваны йшчэ сім-тым, з дамаганьнем, каб чытаньне рэфэратаў абмежыць толькі да адной мовы польскай...“

Дык як было з гэтым сапраўды?

Дукты, якія лепш і чысьцей прыгатаваныя. Напрыклад, прыгатаванае на нашых вёсках звычайным спосабам масла дык у Англіі і не паказвай, бо за яго там ніхто ня дасьць і граша. Пераклаў М. К.

Keturakis.

Ameryka ū lažni.

Kamedyja ū troch dziejach.

Z lietuiskaj mowy pieraklaū

St. Marcinkiewicz.

(Praciah, hl. „B. Krynicu“ Nr. 35).

Harbuz. (Ubiabaje praz družija džwiery, skora zamykaje i pachinušysia hladzić praz dziurku ad klučā). Nia widzieli. Dobra, što ūspieū siudy ūblehčy (adychodzić ad džwiarej). Nu, pieraščiaroh Boh! Kab jany pawywiešwalisia z hrašmi swaimi, daruj Boža hrech!... Wysunieš kudy nos, to i nia ūspieješ ahlanucca: adzin stydzić, druhi kamornikam strašyć; Ziaziulu anahdej adprasiū na miesiac, a ūžo ciapier iznoū łowić (hladzić praz wakno). Zdaiecca jakraz Fajbčyk idzie. Ot niechryšć, jak-by žniuchaū ślady (hladzić praz adčynienyja džwiery). Ašto—jon! Ad adnaho ūciok, to druhi...

Fajbčyk. Nu, jaki druhi? Ci ty Jazep mianie nie paznješ? (Zdaroŭkajucca).

Harbuz. Ale-ž ja nie ciabie, Fajbčyk. Ci ty nia widzieū maich bab? Ja ich šukaju damoū jechać...

Fajbčyk. Bab sukaješ? Nu, tak čaho ty tut cakaješ? Ciabie i Ziazula pitausia; jon tut zahaz phydzie.

Harbuz. (pierapuzausia). Wiedaješ Fajbčyk, ja wielmi nia maju času, dyk bywaj zdaroū (choča jšci).

Fajbčyk. Nu, tak pajdziom hazam. Zazulu spatkajem, pahawohym. Uj, uzo jamu bhatka tehmin... (Harbuz adchinatecca ad džwiarej). I ja sam chacu ū cibie zapitacca... Nu tak pajdziom.

Harbuz. A moža i tut pahaworym.

Fajbčyk. (klepić Harbuzā pa plačy). Nia bojsia, Jazep, ja šmiajusa: Zazula ūžo jedzić damoū. (Sadzić Harbuzā i sam siadaje). Nu, Jazep, što budzie? Ja ūžo tabie hawahyū haz, dwa hazy, dziesiat hazoū — ja cakać nle mahu, hazumlejes — nie mahu. Zab!, zahez, pawieš

minie — nie mahu! Nu Jazep, bhatka, kali buduć hhosy? Kali minie budzie 500 zloty?

Harbuz. Nu, skul ciapier ja table, Fajbčyk, waźmul! Z čaho tut žbiareš? Sam wiedaješ, jaki sioleta hod: jakaja sioleta maja pšanica.

Fajbčyk. Uj, Jazep, ni hrasy Boha: phydzi da minie, ty ūwidzis psanicu. Uj, jakaja psanica, zolata. Uj, jošć u ludziej psanicy, jošć: tolki ū cibie adnaho niama.

Harbuz. Što-ž zrobiš, kali Boh nie pamahae!

Fajbčyk. Nu, jakij twój, Jazep, Boh, kali Jon twaič ahudaū ni nasypie poūna?

Harbuz. Što-ž zrobiš, Fajbčyk: moža my niawarty hetaha?

Fajbčyk. (Halašniej). Niawahty! Nu tak sto. Jazep, habić! Ja cibie aposni haz pitaaju, kali buduć hrosy?

Harbuz. (Ustajeć i składaje ruki). Fajbčyk daražeñki: ja ciabie jak bačku prašu. Skul ja table tak raptouna waźmu: wiedaješ sam, jaki sioleta hod.

Fajbčyk. Aposniaje slova; ci buduć hhosy?

Harbuz. Nu, ūžo pahladžu... Kali-ž sioleta hetki hod...

Fajbčyk. Uj, Jazep, sto ty tut iz swaim hodam budzieš pahladzieć? Waźmi i addaj minie doūh, a tady sabie ūzleż na chatu i hladzi.

Harbuz. Boža ty moj! Ci-ž ja table, Fajbčyk, skruču? Pazyču ū kaho-niebudž i table addam, ale pačekej!

Fajbčyk. (cišej). Juziuk, ty wiedajes: maje dzieci i zonka biaz chleba jaduć. Janie mahu! Wiedajes, nie mahu cakać!

Harbuz. Fajbčyk, ja-ž table hetki pracent plaču.

Fajbčyk. Ci mnoha ty mnie, Juziuk, phacentu za plaćiu? Nu skazy, ci mnoha?

Harbuz. Rašpisku-ž table wydaū.

Fajbčyk. A sto mnie, Juziuk, iz twaja haspiska? Nu skazy, sto minie iz twaja haspiska?

Harbuz. Pačakaūšy heta buduć hrošy; ty sułom woźmieš.

Fajbčyk. Juziuk! Niachaj nasy wohahi iduć u sud! Kab nasy dziełki nikoli nia jsl i sud!

Harbuz. Peūniež, daj Boža padobramu. Fajbčyk. Pa dabhošciu, Jazep! Ja za-šiody hawahyū: piać hadoū my zywiom, a ci isli mi ū sudy? Nu, skazy, Juziuk: ci isoū Fajba ū sudy?

Harbuz. Čto-ž kaža, daj Boh, kab z usimi tak bylo.

Fajbčyk. Juziuk! Dadusy, ja nie mahu: minie ciabie skada! (bjecca ū hrudzi). Maja hetkaja natuha, ja maju sehca, ja chacu zyc pa susiedzku! (cišej) Juziuk! Dasi minie zmieniu kaniusyna; ja kahoūku maju.

Harbuz. Aj, Fajbčyk, sam wiedaješ, jakaja maja sioleta kaniusyna... hetki sioleta hod.

Fajbčyk. Nu, moža siena zmieñku — sto habić!

Harbuz. Kali-ž i siena sioleta nie ūdałosia, la raki, što zrasło, to paławinu wadoj žniašlo.

Fajbčyk. Juziuk! Bulby dasi troska: maje dzieci lubiać twaja bulba.

Harbuz. Kali-ž na nasieñnie za mała budzie, wiedaješ sam, hetki sioleta hod.

Fajbčyk. Juziuk! jaki ty caławiek, za-lejes zmienić bulby?

Harbuz. Nu dam-ža, dam, Boh z taboj!

Fajbčyk. Juziuk: ruka ruku miñić. Nu biwaj.

Harbuz. Idzi zdaroū (žyd wychodzie). Ach ty, Boža Najświaciejšy! Užo 500: wot i žblary ich tak skora! Što jon tut, niechryšć, ličyć?... Kolki-ž ja ad jaho ūziaū! Tady ūziaū 150, le-taš 100, pašla pa 5, pa 3 zloty... Heta-ž i čaty-roch socleñ nia budzie. A kolki procentaū wypłaćiu... 500!... Skul hetyja 500?... Wot nie-chryšć praklaty, ci nie prypisaū! Sapraūdy, ni-cho tak čaławieka nia ješć, jak daūhi: adzin cišnie — addaj, druhi — addaj, treci — addasi? Nu, kab tolki ja z hetych daūhoū wylez... Ech, biada, jak jana hrudzi reža biez naža... (biare cybuk). (d b.)

Пасланьне Блаж. Мітрапаліта Дзяніса.

У звязку з падзеямі, якія адбываліся 10.IX.33 г. ў Пачаеўскай Лаўры, Мітр. Дзяніс апошнім часам апавясаў вернікам Прав. Царквы адпаведнае Пасланьне. Мітр. Дзяніс заклікае да супакою і разам з тым ганіць удзельнікаў успомненае дэманстрацыі, лічачы яе варожым Царкве выступленьнем — анархіяй. Адначасна загадывае вясці багаслужэньне ў мове царкоўна-славянскай (на Валыні дагэтуль у некаторых мясцох мова ўкраінская была мовай літургічнай!), запэўняючы, што маючыся ў хуткім часе адбыцца Сабор развяза ўсе недамаганьні сяньняшняга царкоўнага ладу.

Ня глядзячы на запэўненьне Мітр. Дзяніса, што Пасланьне падываўна любоўю да вернікаў, гэнае любові аднак у Пасланьні няк прыкмеціць ня можна, наадварот, хто яго чытаў, той адразу скажа, што гэта хутчэй вызаў на барацьбу ўкраінскаму народу, а пасярэдна і беларускаму. Наступ маскоўшчыны аднолькава закранае адных і другіх. Зразумела, Пасланьне гэнае супакою ня прынясе а барацьбу на ўлоньні Царквы завогніць яшчэ больш. Вялікія некарысьці ўчыняцца перадусім Царкве. Адказнасьць за гэта панасуць перад гісторыяй Прав. Гіерархі, якія ігнараваньнем просьбаў і пратэстаў народных увядуць у жыцьцё царкоўнае анархію і заняпад.

Праваслаўны Беларус.

3 заганіцы.

Нямеччына выступіла з Лігі Народаў і адказалася ад конфэрэнцыі разбраеньня. Дня 14 г. м. нямецкі ўрад заявіў усяму сьвету, што Нямеччына выступае з Лігі народаў і разаружнай конфэрэнцыі.

Новыя выбары ў Нямеччыне. Таго-ж дня прэзыдэнт Нямеччыны выдаў дэкрэт, якім распустыць Рэйхстаг (нямецкі сойм) і вызначыць новыя выбары на 12 лістапада 1933 г.

Чаму Нямеччына выступіла з Лігі Народаў. Гэты палітычны паступак Нямеччыны ашаламіў шырокі сьвет і палітычныя кругі разаружнай конфэрэнцыі. Паступак гэты Нямеччыны на міжнародным форуме вымушаны становішчам: Англіі, Францыі і Зл. Шт. Амэрыкі. Гэтыя дзяржавы адмовілі Нямеччыне роўнапраўнасьці збраеньня і паставілі для яе 4 гадовы час пробы. На гэта Нямеччына адказала выступленьнем з Лігі Народаў і разаружнай конфэрэнцыі.

Прамова Гітлера. Пасьля выступленьня Нямеччыны з Лігі Народаў, Гітлер сказаў праз радыё вялікую палітычную прамову, у якой зазначыў, што Нямеччына перажывае страшэнны крызіс, дзе 20 мільёнаў людзей ня мае з чаго жыць. А дзеля гэтага вырасла ў Нямеччыне 6 мільённая армія камуністаў, якая пагражае ня толькі Нямеччыне, але і ўсяму сьвету. Прыход да ўлады гітлераўцаў у Нямеччыне выратаваў сьвет ад гэтай загубы. Гітлер казаў, што нац. соцыялісты ня маюць на мэце заваёўваць чужыя народы, якія ня будуць любіць немцаў. Нямеччына арганізуе і мілітарызуе моладзь на тое, каб бараніць Нямеччыну ўнутры ад камунізму. Нямеччына не дамагаецца збраеньня, а толькі роўнага права. У канцы Гітлер заявіў, што Нямеччына заўсёды гатова падпісаць рэчовую разбройную конвэнцыю, якая не паніжае Нямеччыны.

Савецка-японская вайна пачнецца ў 1935 годзе. Японскі міністр вайны ген. Аракі сказаў: ССРР. усьцяж усяляюць сваю армію на манджурскай граніцы. Магчыма, што цяпер Саветы не пачнуць вайны з Японіяй, але гэта таму, што сучаснае міжнароднае палажэньне і сіла японскай арміі не варожаць Саветам выйгрышу. А дзеля гэтага Саветы шукаюць спосабу прыязні. Але Японія ня можа ўважаць савецка-японскую прыязнь трывалай. У 1935—36 г. на Далёкім Усходзе могуць паўстаць падзеі, якія для Японіі будуць шчаслівымі толькі тады, калі японская армія аудзе сільнай. Словам, будуць зброіцца.

Цукровы сыроп замяст цукру.

Дарагоўля і проста недаступнасьць цукру для шырэйшых кругоў насельніцтва навучыла людзей вырабляць і карыстацца цукровым сыропам, які ў шмат выпадках можа замяніць цукар. Выраб гэткага сыропу магчымы, натуральна, перадусім там, дзе гадуюць цукровыя буракі, а аб спосабе гэткага вырабу знаходзім цэнную зацэмку ў „Czasop. Spółdz. Roln.“ № 27, з якой тут і карыстаем.

Цукровы бурак можа дачакацца на полі восеньскіх прымарозкаў. Абразуючы лісьцё буракоў, трэба пакінуць ненарушанымі вярхі самых буракоў, бо там найбольш цукру. Цукру, такога як яго вырабляюць у цукраварнях, хатнім спосабам зрабіць ня можна, затое можна тут зрабіць нешта падобнае да мармэляды (сыропу), салодкае і — што бадай найважней — нічога апрача работы не каштуючае. Пачынаць найлепш трэба ад прыгатаваньня малых порцыяў гэткага сыропу, покуль не „наб'ецца рука“ і сыроп сам не набудзе належнага смаку.

Буракі, ўзятыя да прыгатаваньня сыропу, трэба старанна вымыць, але не скрабаць, зварыць у крытым пабеляным гаршку (налепш у парніку), даліваючы па магчымасьці найменш вады. Звараныя буракі пераціраюцца на цёрцы (тарцы), або прапускаюцца праз машынку, што рэжа мяса на катлеты і працэджаюцца праз звычайны палатняны сырнік. У выцісьнены гэткім чынам сок даліваецца адвар, які астаўся ў гаршку прыгатаваньня буракоў і ўсё гэта разам (сок) пачынаецца варыць на вольным агні, у плыткіх (шырокіх) пабеляных гаршках, або на гэткіх-жа патэльнях аж датуль, пакуль гэты сок ня згустье. Каб вараны сыроп не прыгарэў, яго трэба ўсцяж мяшаць.

Соку з буракоў сырых бывае значна менш, ён хутка чарнее, прыпальваецца і дае сыроп ня гэтак смашны. Дзеля гэтага, перад тым, як цёрці буракі, іх трэба абавязкава зварыць, а каб сам сыроп не аддаваў бураком, да яго дадаецца пры гатаваньні крыха памаранчавай (апэльсінавай) скуркі.

На гэтак прыгатаваным з цукровага бурака сыропе можна смажыць садовіну (яблыкі, йгрушкі) і ягады; можна яго так-жа ўжываць да прыгатаваньня розных пернікаў і да саладжэньня кавы. Саладзіць гэтым сыропам гарбату ня сусім добра, бо яна ад сыропу робіцца мутнай. Але для селяніна-земляроба далёка лепшай ад гарбаты ёсьць збажжова кава.

Да ўсяго гэтага трэба дадаць, што сыроп, хоць і ня можа цалком замяніць цукру, то-ж аднак сваёй кармовай вартасьцю сапраўды адпавядае патрэбам штодзённым. Зразумелі гэта і самі цукраварнікі і ўжо паспяшыліся элажыць скарбовым уладам дамаганьне забароны вырабляць цукар хатнім спосабам, так, як сягоньня забаронена законамі вырабляць у хаце ўсе іншыя прадметы дзяржаўнага манополу, як сьпірт, табак, сярнічкі і інш. Як аднясецца ўлада да гэтага дамаганьня цукроўніцкага картэлю, тымчасам ня ведама. І дзеля таго кожнаму вольна йшчэ апісаны вышэй спосаб дамовага прыгатаваньня цукровага сыропу выпрабаваць і калі ўдасца — добра запамятаць. Цукраварніцкі картэль затрывожыўся хіба-ж не дарма!

Кліматычныя ўмовы нашых беларускіх зямель для гадаваньня цукровых буракоў не найлепшыя — за мала сонца! Але гадаваньне гэтых буракоў на сваю дамовую патрэбу заўсёды аплаціцца. Пацвярджае гэта мінуўшчына, калі на нашых землях існавалі цукраварні фабрычныя; пацвярджае гэта і сучаснасьць, калі старонкі нават на поўнач ад Беларусі паложаныя (Літва, Латвія) пачынаюць разьвіваць у сябе тое-ж фабрычнае цукраварніцтва.

А. Клімовіч
інж.-аграном.

Беларускую кніжку і газету найтаней дастанецца

ў Беларускай кнігарні «ПАГОНЯ»
Вільня, Завальная вуліца № 1—1.

Да нас пішуць.

Беларускае прадстаўленьне.

Будслаў, Вялейскага пав. У нядзелю 8 г. м. ў нашым мястэчку ў гміннай залі Ахвотніцкая пажарная стража ладзіла беларускае прадстаўленьне. Адыгралі сцэнічны твор „Дзядзька Якуб“, а беларускі хор прыгожа прапяў некалькі беларускіх песьняў. Прадстаўленьне ўдалося добра.

У гэты дзень ладзілі ў нас польскае прадстаўленьне „рэзэрвісты“ з Парафіянава. А камандант будслаўскай паліцыі казаў нашым „рэзэрвістам“ з Палесься зладзіць „забаву“. Словам, была конкурэнцыя прадстаўленьняў у малым мястэчку. У гэтай конкурэнцыі дайшло да таго, што цямнейшыя адзінкі зрываюць беларускія афішы запавядаючыя прадстаўленьне. Не зважаючы на гэта ўсё, на беларускае прадстаўленьне сышлося так многа народу, што і вялікая гмінная заля не магла ўсіх зьмясьціць. За білеты выручылі 100 зл.

Беларускае прадстаўленьне добра адбылося і добра, ціха кончылася. А конкурэнцыйныя „забавы“ кончыліся мордабойствам. Пры гэтым трэба сказаць, што „забавы“ прыдраліся да Б. Барыкі, мейсцовага беларускага дзеяча, але грамада людзей станула ў абароне Бабарыкі і патурбаваць яго не пазволіла.

Наглядчык.

Польшчаньне Уніі.

Ілія, Вялейскага пав. У нас таксама, як і ў іншых мейсцох Зах. Беларусі, была заснаваўшыся унія. У нашым мястэчку ёсьць дзьве цэрквы, дык адна была уніяцкай. Але ня доўга яна для справы уніі служыла. Сьпяраша быў тут уніяцкі сьвяшчэньнік Сулкоўскі, але ня зжыўшыся з польскім ксяндзом — выехаў. Пасьля выезду сьвяшч. Сулкоўскага, прыяжджаў нашых уніятаў наварачываць у лацінскі абрад, як нашы людзі кажучы — „на польскую веру“, ксьдз-канонік Любянец; але ніхто яго ня слухаў. Пад'яжджаў суды і езуіт з Вільні і парасейску гаварыў да народу. А ў канцы сталася ўсё ясна: Віленскі р.-каталіцкі арцыбіскуп нашу (уніяцкую) цэркву аддаў польскім манахіям. Што гэтыя манахіні будуць тут рабіць, ня ведама. Няўжо-ж і яны будуць тут „кшэвіць“ польшчыну?

А чуваць, што ў Супрасьлі тое самае зроблена. Там так-жа Віленскі каталіцкі арцыбіскуп аддаў цэркву з манастыром (уніяцкія) польскім манахіям.

Можа і сапраўды манахіні лепш унію павядуць і адразу папольску. А калі гэтак будзе, дык і кожнаму ясна стане.

Таксама цікавую вестку дачуўся я аб уніі з Пінску. Там адбылася нядаўна уніяцкая конфэрэнцыя, на каторай уніяцкі сьвяшчэньнік Пачопка гаварыў, каб унію праводзіць нека лацінскім абрадам паславянску. Словам, каб бліжэй да „польскай“ веры.

Але ў гэтым і няма ніякага дзіва. Польскія біскупы здаўных кіруюць унію ў польскі бок, а за імі йдуць і іхнія слугі. Дык для нас, беларусоў, цяпер ясна куды сяньняшняя унія вядзе. Але ўжо і беларусы паразумелі і ўсё гэта бачаць і разумеюць, што з польскімі уніятамі беларусу не падарозе.

Іван З-віч.

В ВІЛЬНІ.

Транзакцыйныя цэны з збажжова-таварнай біржы ў Вільні з дня 18 Кастрычніка 1933 г.

(Цэны за 100 кіля).

Жыта I, станд. (адборнае)	16	—16,10
Жыта II станд.	14,50	—14,75
Ячмень на кашу зьбіраны	15,65	—15,75
Грэчка	18	—18,56
Мука пшопная, 0000 А. люкс.	34,75	—38,75
Мука жытняя да 55 проц.	25,25	—26
Мука жытняя да 65 проц.	20,25	—22
Мука жытняя разовая	17,25	—17,50
Вотрубы жытнія	—	8,25
Вотрубы пшонныя ценькія	—	8,75
Курс даляра ўжо павышаецца, Дня 19-та кастрычніка с. г. у Вільні плацілі за 1 даляр 6 зл. і 30 гр.		